

Història del col·lectiu GCS/ASOLC/SOCS

The history of the GCS/ASOLC/SOCS

Francesc VALLVERDÚ
Institut d'Estudis Catalans

RESUM

L'any 1973 un petit col·lectiu d'estudiosos dels Països Catalans es constituí en el Grup Català de Sociolingüística (GCS), amb el propòsit d'impulsar la normalització de la llengua catalana i els estudis sociolingüístics en la seva àrea. La seva primera aparició pública fou en el VIII Congrés Mundial de Sociologia (Toronto, 1974), on, gràcies a L. V. Aracil —un dels promotors del GCS—, s'organitzà una sessió dedicada a la llengua catalana, i tot el seu material es publicà al primer número de l'anuari *Treballs de Sociolingüística Catalana* (1977). L'any 1981 el GCS tenia divuit associats. La creixença del col·lectiu el portà, el 2005, a denominar-se Associació de Sociolingüistes de Llengua Catalana (ASOLC) i, poc després, en convertir-se en filial de l'Institut d'Estudis Catalans, el 2008, adoptà el nom de Societat Catalana de Sociolingüística (SOCS). Al llarg de la seva història aquesta associació no solament s'ha dedicat a impulsar i entendre la recerca sociolingüística, sinó que, a més, ha participat en nombroses iniciatives de planificació lingüística.

PARAULES CLAU: sociolingüística, normalització lingüística, planificació lingüística, llengua catalana, Països Catalans.

ABSTRACT

In 1973 a small group of scholars from the Catalan Countries joined to form the Catalan Group of Sociolinguistics (GCS). Their mission was to promote the planning of the Catalan language and sociolinguistic studies in this area. Their first public appearance was at the 8th Congress of Sociology (Toronto, 1974), where, thanks to L.V. Aracil —one of the promoters of GCS—, a session on the Catalan language was organised, the material from which was published in 1977 in the first issue of the annual review *Treballs de Sociolingüística Catalana*. In 1981, GCS had eighteen associates and by 2005, the group's expansion led to its becoming the Association of Catalan Language Sociolinguists (ASOLC). Shortly after it became a subsidiary of the Institute of Catalan Studies (IEC) and in 2008 it adopted the name Catalan Society of Sociolinguistics (SOCS). Over the years this association has not only been dedicated to promoting and disseminating sociolinguistic research, but it has also been involved in numerous planning initiatives.

KEY WORDS: sociolinguistics, language standardisation, language planning, Catalan language, Catalan Countries.

El mes d'agost de 1973 a Prada de Conflent, a redós de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) —aleshores presidida pel rossellonès Gerard Vassalls, físic molt interessat per la sort de la llengua catalana—, un petit nombre de lingüistes i cultivadors d'altres disciplines, de les dues bandes dels Pirineus, va manifestar el propòsit de constituir el Grup Català de Sociolingüística (GCS), com a fruit «d'una voluntat de normalització de la llengua catalana i d'un interès pel desenvolupament de la Sociolingüística a la nostra àrea» (Preàmbul dels estatuts de 1981; TSC, 4 (1982): 139).

En aquest «acte fundacional» —com li agradava de dir a Lluís V. Aracil, principal artífex del projecte i durant els primers anys l'ànima visible del GCS—, hi foren presents, a més d'Aracil, Antoni M. Badia i Margarit, el voluntariós capdavanter dels estudis sociolingüístics entre nosaltres, que pronuncià precisament la lliçó magistral de presentació amb el títol «Procés i objectius de la sociolingüística catalana»; el filòleg i historiador Jordi Carbonell, un dels més actius impulsors d'aquesta iniciativa des de la UCE; els joves investigadors de la Universitat de Perpinyà Domènec Bernardó i Bernat Riu (o Rieu en els papers oficials); el professor Gerard Vassalls, ja esmentat, i d'altres. (Per cert, Francesc Vallverdú no va poder ser en aquesta avinentesa a Prada, perquè li havien retirat el passaport.)

Val a dir que aquest «acte fundacional» fou en bona part empès per una circumstància especialment falaguera: el pròxim any 1974 havia de tenir lloc a Toronto el VIII Congrés Mundial de Sociologia, en el qual la sociolingüística catalana podria disposar d'una sessió pròpia dins la secció de sociolingüística. Això volia dir que per primera vegada en un congrés internacional hi hauria la presència col·lectiva d'uns sociolingüistes dedicats a la llengua catalana. Fet i fet, es tractava d'una possibilitat d'expansió extraordinària per a un grup que tot just iniciava el procés de constitució. Però no es devia tot a l'atzar —i potser és el moment d'aturar aquí aquest relat per fer un salt històric enrere (Badia, 2006: 31-32).

La dècada dels seixanta del segle xx foren uns anys d'ebullició política i social, d'avenços en la lluita antifranquista i de (re)conquesta de propòsits i espais catalanistes. La llengua catalana continuava tenint una escassa presència pública, però en el món editorial, en els àmbits culturals i en certs moviments joves com els de la Nova Cançó començava a aflorar-hi amb empenta. Algunes publicacions ja no amagaven l'existència d'un conflicte lingüístic, d'una política assimilista contra el català. Ja l'any 1954, l'Editorial Moll de Mallorca s'havia aventurat a publicar un llibret reivindicatiu: *El que s'ha de saber de la llengua catalana*, de Joan Coromines. Pocs anys després, Joan Fuster, amb *Nosaltres els valencians* i *Qüestió de noms*, tots dos del 1962, trencava alguns tabús, i el seu conterrani Manuel Sanchis Guarner, amb la tercera edició augmentada de *La llengua dels valencians* (1967), eixamplava el panorama. El mateix any, Josep Melià publicava *Els mallorquins* (1967), amb referències reivindicatives sobre la llengua. Mentrestant, un altre historiador, Jordi Ventura, havia fet una aproximació internacional amb el seu treball *Les cultures minoritàries europees* (1963). Però el llibre més innovador i de més difusió d'aquesta època fou *Llengua i cultura als Països Catalans* (1964), d'Antoni M. Badia i Margarit, amb què se situa a l'avantguarda dels so-

ciolingüistes catalans. No són només aquests, hi ha altres llibres i articles de revista (en particular, a *Serra d'Or*) amb referències a la normalització lingüística. I no podem oblidar tampoc els avenços que es produïen des de dins de la universitat: el mateix professor Badia i Margarit confirmà el seu interès per la sociolingüística portant a terme, l'any 1964, la seva enquesta sociolingüística mobilitzant molts estudiants (Vallverdú, 1980: 27-29). D'altra banda, el professor Miquel Siguan, director de l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE), endegava l'any 1970 un estudi sobre les possibilitats de l'educació bilingüe a Catalunya, i el professor Claudi Esteva Fabregat, antropòleg cultural, escrivia el treball «Contribucions a una teoria del bilingüisme» per a la *Miscel·lània Carles Riba* (1973) i a la seva revista *Ethnica* publicava estudis sobre aculturació dels immigrants (Vallverdú, 1980: 30-31 i 37-39).

Tota aquesta allau més o menys explícitament reivindicativa —la censura obligava a fer molts equilibris— devia capficar pregonament un nacionalista de les Castelles com Julián Marías, segons s'endevina per la seva intervenció en el debat amb *Consideración de Cataluña* (1966), l'obra que popularitzà la transparent metàfora diglòssica de la «casa de dos pisos». Per fortuna, Maurici Serrahima, respectable advocat barceloní, a més de rellevant escriptor, estava a l'aguait i replicà Marías amb la seva *Realidad de Cataluña* (1967).

Al capdavant, aquest enrenou intel·lectual representava espurnes de claror en la llarga nit franquista. No és pas casual, doncs, que entre les noves generacions de lingüistes i sociòlegs d'arreu de les terres catalanes aquesta rica saó fes germinar inquietuds científiques i civils. Un dels casos més precoços fou segurament el del jove valencià, llicenciat en dret, Lluís Vicent Aracil, que a vint-i-quatre anys presentà a la Universitat de Nancy (1965) una enginyosa teoria sobre la «normalització lingüística» —noció aleshores desconeguda a Europa. Poc després, Aracil publicava a la revista universitària nord-americana *Identity Magazine* dos articles complementaris, l'un en anglès i l'altre en català, sobre el bilingüisme com a «dilema valencià» (1966). A partir d'aquí, les seves contribucions a la recerca sociolingüística se succeïren: la seva innovadora interpretació sociocultural del teatre d'Escalante (1968); la comunicació sobre «Romanistique et sociolinguistique» presentada al Congrés Internacional de Lingüística i Filologia Romàniques celebrat al Quebec el 1971; la lliçó sobre «The sociolinguistic imagination» pronunciada el 1972 a la Universitat Stanford, a Califòrnia; el primer curs de sociolingüística impartit l'agost de 1972 a la Universitat Catalana d'Estiu, i l'assaig «Bilingualism as a myth» són fites decisives en la implantació de la sociolingüística als Països Catalans (Boix i Vila, 1998: 36).

Al mateix temps, Aracil es relaciona amb altres autors com Badia i Margarit, Francesc Vallverdú, Rafael Lluís Ninyoles, Alfons Cucó o Vicent Pitarch. Com ja he avançat, Badia havia emprès una vasta enquesta, de la qual només es publicaria un volum: *La llengua dels barcelonins* (1969). Val a dir que l'activitat de Badia, des de la publicació de *Llengua i cultura als Països Catalans*, el seu llibre pioner ja citat abans, es multiplicà: l'any 1966 publica a *Qüestions de Vida Cristiana* l'important treball «La integració idiomàtica i cultural dels immigrants. Reflexions, fets, plans», el 1968 presenta en una reunió internacional de catalanòfils «Le catalan aujourd'hui», el 1972 apareix a

la *Revue de Linguistique Romane* el seu documentat estudi «Langue et société dans le domaine linguistique du catalan» i el 1973 un recull d'articles lingüístics i sociolingüístics, *La llengua catalana, ahir i avui* (Vallverdú, 1988). Vallverdú publicà en sis anys els seus cinc títols potser més coneguts: *L'escriptor català i el problema de la llengua* (1968), *Dues llengües, dues funcions?* (1970), *El fet lingüístic com a fet social* (1973) i, en castellà, *Sociología y lengua en la literatura catalana* (1971) i *Ensayos sobre bilingüismo* (1972). També Ninyoles, en aquest període, donà a conèixer treballs importants: *Conflicte lingüístic valencià* (1969) —amb un llarg pròleg de Francesc Vallverdú—, *Idioma i prejudici* (1971) i, en castellà, *Idioma i poder social* (1972). (El llibre en castellà és, segons confessa l'autor, una «reelaboración» dels dos llibres precedents, però de fet es tracta d'una revisió radical d'alguns plantejaments aracilians que fins aquí havia seguit puntualment.) També aporten punts de vista renovadors Alfons Cucó, un dels organitzadors del Primer Congrés d'Història del País Valencià (1971), autor de treballs històrics com *Aspectes de la política valenciana del segle XIX* (1965) i *El valencianisme polític, 1874-1936* (1971), i Vicent Pitarch, que publicà un llibre netament reivindicatiu: *Defensa de l'idioma* (1972).

Arribat en aquest punt, crec que cal fer un *excursus* per reprendre el fil internacional. Feia molt pocs anys que a Califòrnia la sociolingüística havia fet un espectacular pas endavant: em refereixo òbviament a la UCLA Sociolinguistics Conference 1964. Aracil visità aviat Nord-amèrica: el març de 1971 presentà la comunicació ja esmentada al Congrés del Quebec, després treballà algun temps a la Yeshiva University de Nova York i finalment es traslladà a la Universitat Stanford de Califòrnia, on s'estigué fins a l'estiu de 1972. Entrà aviat en contacte amb el Research Committee on Sociolinguistics (RCS), adscrit a l'Associació Sociològica Internacional (ASI/ISA). L'RCS aleshores era presidit per Rolf Kjolseth, un notori sociolingüista danès: dins l'RCS, Aracil ocuparia el càrrec de vicepresident (1974-1978) i president (1978-1982). Esperonat per les seves bones relacions internacionals, Aracil, ja abans de marxar als Estats Units, proposà a diversos amics i col·legues interessats en la sociolingüística de constituir un col·lectiu per impulsar al nostre país la recerca sociolingüística i les actuacions que s'hi relacionessin. Aquesta idea fou ben rebuda per tothom i en queda testimoniatge escrit en l'abundant correspondència generada entre ell i els seus amics (per exemple, jo mateix) durant aquells anys. A l'estiu de 1972, ja retornat a València, Aracil reprenqué les gestions personals per endegar el seu projecte, com es palesa en aquesta carta que m'adreçà a primers del 1973:

Les dues dificultats pràctiques que han aturat fins ara la gestació del GCS són: (1) la (pre)selecció dels possibles membres fundadors, i (2) la manera d'obtenir una modesta subvenció perquè la peça clau, que és el secretariat, comenci a funcionar. [...] Naturalment, tinc feta de fa temps una llista provisional, *deliberadament* eclèctica. Però, francament, ni tan sols estic segur que una proporció mínima dels candidats satisfacin les condicions mínimes. [...] Hi ha una circumstància que complica terriblement el problema. El GCS serà una innovació, o no existirà —*tertium non datur*. I les innovacions són ací, no sols perillosíssimes, sinó pràcticament impossibles. (15-I-1973)

Malgrat els dubtes que Aracil tenia sobre la viabilitat del seu projecte, en aquesta mateixa carta m'adjuntava un esborrany dels estatuts del GCS —per cert, redactats en anglès— i m'anunciava que ja tenia un candidat per a secretari de l'associació, el qual era Bernat Riu de Perpinyà, ja que ell considerava que la seu «oficial» del Grup havia de ser fora d'Espanya. Quinze dies més tard, en una nova carta insistia en la proposta de Riu com a secretari, per la qual cosa seria qui «deuria calcular aproximadament el pressupost en funció de les despeses previsibles». I tot seguit afegia:

Quant als membres inicials, ja saps que he esbossat una llista *deliberadament* heterogènia. [...] Deuria haver-hi lloc per a membres actius no-honorífics i per a membres honorífics inactius. [...] Com que entens de sobres la dificultat, em limitaré a transcriure't la meua llista hipotètica, sense més comentaris: Bernat Riu, Domènec J. Bernardó, Antoni M. Badia, Jordi Carbonell, Antoni Comas, Gabriel Ferrater (R. I. P.), Joaquim Molas, Joan Triadú, Francesc Vallverdú, Jordi Ventura, Lluís V. Aracil, Joan Fuster, Rafael Ll. Ninyoles, Miquel Dolç (Degà de Lletres de l'Autònoma de Madrid) i Josep Melià. (10-II-1973)

Aquesta llista tenia en compte la procedència territorial dels membres: dos nord-catalans, set catalans del Principat (el vuitè era Ferrater, mort l'any anterior, però que Aracil continuava mantenint com a «membre inicial»), tres valencians i dos mallorquins. L'única absència d'aquesta llista que no em sé explicar és la del professor Gerard Vassalls, per qui Aracil sentia una gran admiració, que m'havia encomanat. (Més endavant afegírem a la llista el nom de Joan Coromines, el qual vaig anar a veure per proposar-li la presidència de la sessió de sociolingüística catalana que s'havia de celebrar a Toronto, però ell refusà resoludament la nostra proposta i ens digué que havia de fer-ho Antoni M. Badia i Margarit, com en efecte va ser.)

El març de 1973 va visitar Barcelona Rolf Kjolseth, el president del Research Committee on Sociolinguistics, el qual suggerí a Aracil que en el pròxim Congrés de l'ASI/ISA, que tindria lloc l'any següent a Toronto, hi hagués una sessió dedicada a la sociolingüística catalana. Aracil trobà molt interessant aquesta idea i a partir d'aquell moment s'hi dedicà en cos i ànima, la qual cosa acabà comportant un alentiment dels preparatius per a la fundació del GCS. La secció de sociolingüística del Congrés de Toronto era presidida per Albert Verdoodt, un reputat jurista belga, amb qui Aracil es posà aviat en contacte. Un cop exposat el suggeriment de Kjolseth, Verdoodt rebé el projecte amb molt d'interès i encarregà a Aracil que coordinés aquesta sessió especial. Aracil, ajudat per alguns amics (Badia, Carbonell, Vallverdú...), aconseguí comprometre en poc temps dotze col·legues perquè participessin en el pròxim Congrés de l'ASI/ISA. De mica en mica quedà perfilada la sessió «Sociolingüística catalana» en quatre grans àrees: 1) El marc històric, amb quatre comunicacions (Jordi Carbonell, D. J. Bernardó - B. Riu, Joan Fuster i Alfons Cucó); 2) La normalització, amb tres comunicacions (Francesc Vallverdú, Antoni M. Badia i Margarit i Gerard Vassalls); 3) Alguns problemes actuals, amb dues comunicacions (Claudi Esteva Fabregat i Ramon Pelegero); 4) Qüestions generals, amb tres comunicacions (Lluís V. Aracil, Robert Lafont i Joaquim Torres).

La presència catalana a Toronto es féu notar, com coincideixen a assenyalar tots els testimonis (Badia, 1975). No tots els ponents pogueren assistir al Congrés —jo mateix continuava sense tenir passaport—, però es portaren a terme totes les discussions programades. D'altra banda, ultra la seva intervenció en la sessió monogràfica, Badia i Margarit participà també en la sessió dedicada a la sociologia del llenguatge amb una conferència titulada «Autour de la sociolinguistique catalane: précédents, difficultés, contenu, objectifs». Totes aquestes contribucions —exceptuant-ne dues que quedaren inèdites, les de Pelegero i Aracil— foren publicades en català en el primer volum de *Treballs de Sociolingüística Catalana* (1977), anuari del GCS (Badia, 1975; TSC, 1 (1977): 9-35).

Després del Congrés de Toronto, el GCS es continuà reunint regularment, de primer, a casa del doctor Badia —que presidia *de facto* el Grup— i, més endavant, en una aula de l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona, instal·lat a l'ala de ponent del Seminari, gràcies a les bones arts de Modest Reixach, membre actiu de l'associació. Durant aquest període Aracil mantingué el contacte amb el GCS, tot i que aviat seria evident el seu desencís per com anaven les coses. Val a dir que el juliol de 1973, abans doncs de la constitució del Grup a Prada de Conflent, Aracil en una carta que m'adreçà des de València ja expressava les primeres reserves sobre els preparatius de l'associació:

Jo crec que cal que el GCS existeixi perquè crec que cal *fer* certes coses que ningú no ha fet —ni tan sols imaginat— fins ara. La mera existència del GCS, per tant, *no* em pot pas satisfer. Vull dir que el punt realment espinós és el *programa* d'acció. Tinc les meves idees personals sobre aquest punt. Em pregunto quines són les idees dels altres. I observa bé que no faig cap imputació de mala voluntat. La cosa és prou més simple. Tot és qüestió d'imaginació i d'activitat —les quals són dinàmiques per definició. ¿Podrem comptar amb alguna gent —*no* necessàriament tothom— que entenguin de què es tracta i estiguin disposats a treballar? *That's the question*. No sóc pessimista. Solament et dic que l'optimisme em fa certa por. I cal que hi pensem *abans* de creuar el Rubicó. El GCS serà fundat *una sola* vegada. Si el momifiquen, optaré per retirar-me amb honor, en comptes de polemitzar inútilment. (8-VII-1973)

Aquest passatge no pot ser més explícit i contundent. Tot —retòrica i missatge— hi és per avisar. Aracil era conscient que ell aportava «idees», però no es fiava de «les idees dels altres». Les seves tenien l'empenta d'un nou evangeli, i si d'aquí no en sortia una veritable església, més valia deixar-ho córrer. I això és el que va passar.

Mentrestant, s'havia posat en marxa la formidable iniciativa cultural i ciutadana que fou el Congrés de Cultura Catalana (CCC) (1975-1977), i els promotors encarregaren al doctor Badia que s'ocupés de l'àmbit de la llengua. No és gens estrany, doncs, que tots els membres del nouat GCS estiguessin ocupats durant l'any 1976 i el primer semestre de 1977 en les discussions d'aquest Congrés. Malgrat que, en cert sentit, aquest parèntesi es podia interpretar com una «paralització» en el seu desenvolupament institucional, l'opinió prevalent era que es tractava d'una avinentesa sin-

gular en què l'aportació dels components del Grup era imprescindible, per la qual cosa contribuïren a impulsar activament la ponència de llengua del CCC. A més d'Antoni M. Badia i Margarit, recordem, entre els ponents de l'àmbit de llengua, Lluís V. Aracil, Jordi Carbonell, Anna Moll, Vicent Pitarch, Joaquim Torres, Francesc Vallverdú, és a dir, alguns dels associats més actius. En qualsevol cas, el consens del Grup no fou total i la votació final del text de la ponència donà lloc a un incident premonitori: en el capítol sobre l'estàndard es presentaren a votació dos textos: l'alternativa A, impulsada pel GCS, i l'alternativa B, promoguda per Jaume Corbera i sis persones més. Les diferències entre les dues alternatives eren mínimes en el contingut, però molt visibles en la mateixa estructura de la proposta i l'ordenació dels elements: l'alternativa A era ben articulada, amb arguments sòlids i propostes clares, mentre que l'alternativa B era un garbuix ideològic (una mica de «vol i dol»). El cas és que aquesta eventualitat provocà que a l'hora de la votació dos membres del GCS s'abstinguessin: l'un fou Aracil, segurament per marcar distància envers els gestors actuals del Grup, i l'altre, Torres, probablement perquè no es considerava prou apte per discernir una qüestió tan tècnica (Congrés de Cultura Catalana, 1978: 35-45).

En un altre ordre de coses, a primers de juliol de 1977 l'Institut d'Estudis Catalans prengué l'acord d'acollir i fer seves les iniciatives sobre normalització lingüística que li presentés el GCS (vegeu TSC, 2 (1979): 10). De fet, el Grup, per mitjà del seu president en funcions —que era membre de l'IEC—, havia intentat vincular-se a l'Institut com a societat filial sense èxit, i per això l'acord de la nostra acadèmia fou rebut com una «compensació moral», pel que tenia de reconeixement d'autoritat.

El mateix juliol de 1977 tingué lloc a la Universitat de Perpinyà el I Seminari Internacional de Sociolingüística, dedicat a problemes generals de la disciplina: l'ús de les llengües, definició dels continguts de la sociolingüística, els seus mètodes de treball, etc. Però la realitat sociolingüística immediata acabà emergint, fenomen que Badia i Margarit explicà així:

El GCS jugà d'una manera ben natural un paper central en totes les etapes del Seminari Internacional de Sociolingüística, sobretot en les més crucials i culminants, a les quals foren posats estrepitosament problemes fonamentals que afecten tota la sociolingüística contemporània. La lliçó que traguérem de tota aquella gran experiència és que el nostre treball ací, tot i la seva modèstia quantitativa, té un sentit i una validesa qualitativa que no deixen d'ésser universals. De fet, descobrirem amb sorpresa que convé que el nostre treball tingui una projecció i una difusió internacionals, precisament en interès de la mateixa sociolingüística. Clarament: sembla innegable que, lluny d'ésser provincial, tímida, receptiva i endarrerida, la nostra sociolingüística és a l'avantguarda d'un moviment mundial. Ara només cal que sapiquem mostrar-nos a l'altura de la responsabilitat que contraïem amb les dites constatacions. (TSC, 2 (1979): 31-32)

Aquest repte, que el doctor Badia assenyalava tan diàfanament, esperonava el Grup a la seva consolidació i a multiplicar les seves actuacions, ja fossin discussions internes (conferències, sessions de seminari, etc.), declaracions públiques o participacions

en congressos. Entre les manifestacions exteriors destaquem que al llarg de 1979 el GCS participà en el Romanistentag de Frankfurt, en el Seminari de romanistes alemanys de Saarbrücken i en el V Col·loqui de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (AILLC) celebrat a Andorra (TSC, 3 (1980): 7). El 1981 el Grup participà en el I Col·loqui Internacional de Sociolingüística de Montpeller (TSC, 4 (1982): 6) i el 1982 tornà a ser present en un Congrés de l'ASI/ISA, el que tingué lloc a Mèxic (TSC, 5 (1983): 5).

En aquests mateixos anys es prodigaren les declaracions públiques del GCS. En destacarem les principals: declaració de 30 de novembre de 1979 en què es denunciaven les ambigüitats del RD 3-VIII-79 sobre «incorporación de la lengua valenciana al sistema de enseñanza del País Valenciano» (TSC, 3 (1980): 9); declaració de 26 de setembre de 1980 en què es denunciava l'aprovació per part de la Comissió Mixta Estat / Generalitat Valenciana de les «Normes ortogràfiques» de l'Acadèmia de Cultura Valenciana (TSC, 4 (1982): 127); dictamen de 22 de setembre de 1981 a propòsit del projecte de llei que estableix els principis per a harmonitzar disposicions normatives de les comunitats autònomes (TSC, 4 (1982): 128-138).

L'any 1979 es produí un fet molt significatiu en la petita història dels estudis sociolingüístics catalans. El romanista alemany Georg Kremnitz, aleshores professor a la Universitat de Münster, publicà en una coneguda editorial de Tübingen el llibre *Sprachen im Konflikt: Theorie und Praxis der katalanischen Soziolinguisten*. Kremnitz hi escriví un llarg estudi introductori —del qual hi ha traducció catalana (TSC, 3 (1980): 135-157)— que s'acompanyà d'una àmplia antologia de textos dels autors següents: L. V. Aracil, A. M. Badia i Margarit, D. J. Bernardó, R. L. Ninyoles, G. Puig i Moreno, J. Torres i F. Vallverdú. No cal dir que aquesta generosa iniciativa universitària, en plena concordança amb les previsions que havia fet el doctor Badia a Perpinyà (1977), fou un estímul molt gratificant per al GCS.

Mentrestant, el restabliment de la democràcia a Espanya animà els gestors del GCS a endegar la legalització administrativa de l'associació. El 24 d'abril de 1981, una assemblea general aprovà els primers estatuts del Grup Català de Sociolingüística, integrada aleshores pels socis següents: Lluís V. Aracil, Antoni M. Badia i Margarit, Domènec J. Bernardó, Helena Calsamiglia, Jordi Carbonell, Lluís Creixell, Joan Fuster, Francesc Gimeno, Lluís López del Castillo, Joan Martí i Castell, Anna Moll, Vicent Pitarch, Gentil Puig i Moreno, Modest Reixach, Joaquim Torres, Teresa Turell, Francesc Vallverdú i Gerard Vassalls (TSC, 4 (1982): 139-142). Observem que entre aquestes divuit persones —qualificades de «membres fundadors de l'associació» segons els estatuts— ja no figuren els noms de Bernat Rieu, Joaquim Molas, Joan Triadú, Jordi Ventura, Rafael L. Ninyoles, Josep Melià i altres candidats de la llista donada a conèixer per Aracil l'any 1973.

Un cop regularitzada l'associació fou elegit formalment president del Grup el doctor Badia, que com hem apuntat més amunt ja ho era *de facto*. Durant aquest temps el GCS organitzava amb una periodicitat regular unes sessions de seminari de caràcter obert. Encara que és difícil de concretar la data exacta de la *defecció* d'Aracil, la hipòtesi més probable és que es desentengués del Grup cap a la tardor de 1977, així que

va poder organitzar el Seminari de sociolingüística a la Universitat de Barcelona (Marbà, 1987: 197-204).

Cal dir, també, que, durant el període de transició al règim democràtic de l'Estat espanyol, el Grup conegué unes certes tensions internes, molt ben copsades per Kremnitz. En efecte, un dels problemes que es plantejaren dins el GCS fou, en paraules del professor alemany,

la qüestió de si el Grup com a tal havia de prendre posició davant l'ordenació lingüística del nou projecte de Constitució espanyola (article 3). A la fi no ho va fer, a proposta sobretot, pel que sembla, dels membres políticament actius. En aquest punt sembla haver-se plantejat clarament per primer cop el conflicte entre lleialtat política activa i lleialtat al GCS. En la mesura que la vida política es vagi normalitzant i les divergències de la política quotidiana entre els partits polítics es vagin fent més perceptibles, el Grup haurà de trobar procediments per superar les controvèrsies polítiques, si no vol exposar-se al desmembrament. (TSC, 3 (1980): 153)

Aquesta lúcida percepció de Kremnitz no era obstacle, tanmateix, per a la seva conclusió positiva i esperançada:

Les tensions i vacil·lacions no són impediment perquè vegem en el Grup Català de Sociolingüística un interessant intent de tractar problemes científics en un grup i també d'influir en la pràctica; i tot plegat d'una forma democràtica i desjerarquitzada, la qual cosa discrepa de molt amb l'activitat científica a la majoria de països d'avui. Serà interessant de veure si, i com, el Grup superarà les mutacions polítiques dels Països Catalans, que tenen encara un llarg camí obert. (TSC, 3 (1980): 153)

Tanta raó tenia Kremnitz preveient «un llarg camí» que trenta anys després de promulgar la Constitució, a l'Estat espanyol «l'ordenació lingüística» resta en molts sentits no resolta.

El març de 1984 el GCS organitzà a Perpinyà unes noves Jornades sobre Normalització del Català (després anomenades I Encontre de Sociolingüística Catalana) i el setembre del mateix any una nodrida representació del Grup participà en el II Colloque International de Sociolinguistique de Rouen (TSC, 6 (1986): 7).

Durant l'any 1986 no hi hagué sessions de seminari, perquè tots els membres de l'associació estigueren ocupats en els preparatius i la realització del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana: des de la màxima presidència del Congrés, que precisament recaigué en el president del GCS, Badia i Margarit, fins a la coordinació d'àrees temàtiques, es pot dir que tots els associats hi tingueren alguna responsabilitat important (TSC, 7 (1988): 5). La cloenda d'aquest Congrés portà el Grup a una important reflexió interna, recollida en la memòria d'activitats de 1987:

Pel que fa a la conclusió del II Congrés que volíem ajudar a plasmar, es tractava de la creació d'una institució per a la recerca sociolingüística que tingués per

àmbit els Països Catalans. Tal com havíem projectat, vam portar a terme contactes en aquest sentit amb les instàncies subsistents del II Congrés i amb els organismes públics que s'ocupen de la política lingüística. Després d'aquests contactes, la Junta va arribar a la conclusió que encara no era el moment d'anar directament a la creació de la institució esmentada, sinó que calia crear abans un ambient favorable a aquest projecte en els diferents territoris de parla catalana. Ens va semblar que el millor que podia fer-se era promoure activitats d'interès sociolingüístic que tinguessin per àmbit els Països Catalans, a fi d'anar posant de manifest davant les instàncies interessades de cada administració autonòmica la utilitat d'una actuació conjunta. Vam decidir, doncs, de potenciar les nostres activitats en aquest sentit. (TSC, 8 (1990): 9)

El maig de 1988 tingué lloc a Perpinyà el II *Encontre de Sociolingüística Catalana* que donà peu a un intens debat sobre la situació i les perspectives dels estudis sociolingüístics entre nosaltres. Entre altres propostes, s'acordà dedicar un volum de *Treballs de Sociolingüística Catalana* en homenatge a Antoni M. Badia i Margarit, la qual cosa permetria de donar compte d'aquest debat (TSC, 8 (1990): 17-27).

Malgrat els bons desigs expressats a Perpinyà, el volum d'homenatge al doctor Badia trigà alguns anys a sortir a la llum, i no s'esdevingué fins al número 12 de la revista, aparegut l'any 1994. Per donar testimoni de la renovació del Grup durant aquest període esmentarem els noms dels qui col·laboraren en aquest homenatge, per l'ordre dels articles: F. Vallverdú, D. Bernardó, G. Puig, A. Bastardas, J. Torres, M. T. Turell, M. Reixach, V. Pitarch, E. Boix / J. Farràs, E. Boix / L. Payrató, J. M. Romaní / J. Bañeres.

Com hem dit i repetit, Badia i Margarit fou el primer president del GCS, càrrec en el qual es mantingué en successives reeleccions fins al 1991. A continuació els presidents foren Francesc Vallverdú (1991-1999), Emili Boix i Fuster (1999-2006) i Joaquim Torres, que inicià el seu mandat el 2006. Cal assenyalar, també, que des de 1991 el Grup Català de Sociolingüística té un representant al Consell Social de la Llengua Catalana, organisme assessor de la Generalitat de Catalunya.

No entrarem en el detall de les diverses activitats de l'associació en els últims anys, perquè totes es troben ben documentades (Boix i Vila, 1998: 35-43; Vallverdú, 1998: 79-85; Montoya, 2007). Destaquem, tanmateix, que la revista *Treballs de Sociolingüística Catalana*, després d'un període «heroic» de cinc lustres (1977-2002), amb un total de setze números, editats per Tres i Quatre de València, inicià a partir del número 17 (2003) una nova època, a cura d'Onada Edicions, de Benicarló. Els directors de l'anuari han estat Francesc Vallverdú, per a la primera època, i Emili Boix i Fuster de 2003 ençà.

El 2003 l'associació instituï el premi La Lupa d'Or, que s'atorga a la millor obra de sociolingüística publicada en català durant l'any anterior. En la primera convocatòria foren premiats *ex aequo* el *Diccionari de les llengües d'Europa* d'Ignasi Badia i *Llengües globals, llengües locals* de Toni Mollà. El 2004 resultà guardonat el llibre *Pragmàtica, discurs i llengua oral* de Lluís Payrató. L'any següent *La percepció de la vitalitat etnolingüística pels jòvens de l'Alacantí*, de Josep M. Baldaquí, s'emportà el premi. El 2006 La Lupa d'Or correspongué a *La moralitat de la política lingüística*, d'Albert Branchadell.

L'any següent foren guardonades alhora dues obres: *Mundialització, interculturalitat i multilingüisme*, d'Isidor Marí, i *Enquesta sobre els usos lingüístics a Andorra*, volum coordinat per Joaquim Torres. A l'última convocatòria fins ara (2008) també es premieren dos llibres: *Les polítiques de la llengua i la identitat a l'era «glocal»*, d'Albert Bastardas, i *Llengua i societat als territoris de parla catalana a l'inici del segle XXI*, obra col·lectiva coordinada per Ernest Querol.

Quant al nom de l'associació, l'any 2005 s'aprovà en assemblea canviar-lo pel d'Associació de Sociolingüistes de Llengua Catalana (ASOLC), perquè en opinió d'alguns socis l'antiga denominació era confusió i dificultava l'afiliació de candidats de fora del Principat. Curiosament, aquesta denominació ha tingut una vida molt curta. En efecte, el mateix any 2005 l'ASOLC inicià les gestions per esdevenir una societat filial de l'Institut d'Estudis Catalans, una antiga aspiració de l'associació en el camí de la seva plenitud institucional i per un millor aprofitament dels seus recursos humans i materials. L'ASOLC fou admesa pel Ple de l'Institut de la primavera de 2008 i, a desgrat que bona part dels socis no eren partidaris de canviar-ne el nom, finalment s'adoptà el de Societat Catalana de Sociolingüística i la sigla SOCS, denominació considerada per alguns com a més congruent amb la tradició societària de l'IEC.

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

- ARACIL, Lluís Vicent; VALLVERDÚ, Francesc. «Correspondència 1971-1978». Barcelona: Arxiu de Francesc Vallverdú. [Inèdit]
- BADIA I MARGARIT, Antoni M. (1975). «La sociolingüística catalana al Canadà». *Serra d'Or*, núm. 187 (abril), p. 227-228.
- (2006). «Sociolingüística homogènia i comportaments idiomàtics varis». A: VALLVERDÚ, Francesc (ed.). *Cap a on va la sociolingüística?* Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 13-49.
- BOIX I FUSTER, Emili; VILA I MORENO, F. Xavier (1998). *Sociolingüística de la llengua catalana*. Barcelona: Ariel.
- CONGRÉS DE CULTURA CATALANA (1978). *Resolucions*. Vol. 1. Barcelona: Curial.
- KREMnitz, Georg (ed.) (1979). *Sprachen im Konflikt: Theorie und Praxis der katalanischen Soziolinguisten*. Tübingen: Günter Narr. [Trad. catalana de la introducció per Ricard Torrents: «La sociolingüística catalana», TSC, núm. 3 (1980), p. 135-157]
- MARBÀ, Teresa (1987). «Breu història del Seminari de Sociolingüística de Barcelona». A: SEMINARI DE SOCIOLINGÜÍSTICA DE BARCELONA. *La diversitat (im)pertinent: Gent, política i llengües*. Barcelona: El Llamp, p. 197-204.
- MONTOYA, Brauli (2007). *Presentació per a l'admissió de l'ASOLC com a societat filial de l'IEC*. Institut d'Estudis Catalans. [Mecanoscrit fotocopiats]
- TSC = *Treballs de Sociolingüística Catalana*. Anuari del Grup Català de Sociolingüística iniciat el 1977. Ha tingut dues èpoques: la primera, de 1977 a 2002 (números 1 a 16), fou editat per Tres i Quatre de València, i la segona, de 2003 en endavant, és publicat per Onada de Benicarló (Baix Maestrat). Les referències són per la sigla TSC seguides del número, l'any del publicació i les pàgines de la citació.

- VALLVERDÚ, Francesc (1980). *Aproximació crítica a la sociolingüística catalana: Balanç dels estudis de sociologia lingüística als Països Catalans*. Barcelona: Edicions 62.
- (1988). «La obra de Badia i Margarit como sociolingüista». *Anthropos* [Barcelona], núm. 81, p. 56-58.
- (1998). *Velles i noves qüestions sociolingüístiques*. Barcelona: Edicions 62.